

Välkomna till presentation av Levnadsvaneundersökningen 2007 inom Umeåregionen

Vi som jobbar med LEVA vid UFFE:

- Marie Sjömar – samordnare i LEVA-projektet
- Jan Hjelte – forskningsledare vid UFFE-enhetens preventionsprofil
- Camilla Nilsson - projektassistent
- Projektledare för LEVA:

Ulf Hyvönen ulf.hyvonen@umea.se

090-164816 UFFE- utvecklings- och
fältforskningsenheten inom socialtjänsten

Vad är LEVA?

- Levnadsvaneundersökning sedan 1996
- Webbaserad enkät sedan 2004
- Genomfördes på skoltid – under oktober
- Samarbetsprojekt mellan skol- och fritidsförvaltningar, socialtjänsten inom Umeå kommun, kranskommuner samt landstinget.
- Omfattar grundskolor och gymnasieskolor i Umeå, Robertsfors, Vindeln, Vännäs, Bjurholm och Nordmaling

Syfte med LEVA

- Att få kunskap om ungdomars levnadsvanor och livsvillkor i Umeåregionen
- Att i enlighet med de nationella folkhälsomålen ge underlag för planering av förebyggande åtgärder och hälsofrämjande insatser
- Att belysa utvecklingen av ungdomars levnadsvanor
- Att använda undersökningen som verktyg i opinionsbildningen kring förebyggande arbete med ungdomar

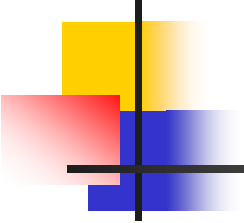
Svarsfrekvens - Umeåregionen

- Grundskolan 7-9: 82 % (4482 elever)
- Gymnasieskolan 1-4: 67 % (4329 elever)
- Dagens presentation omfattar ett mindre urval av data för hela regionen.
- Ytterligare resultat finns tillgängliga via:
www.umea.se/uffe

Frågorna i enkäten omfattar:

- Bakgrund
- Vänner och familj
- Din hälsa
- Livet i skolan
- Tobak, alkohol och narkotika
- Hot och våld
- Brott
- Din fritid
- Påverkan och delaktighet
- Framtiden

Presentationen: huvudfokus på psykosocial hälsa/ohälsa

- **Psykosocial** – en betoning av omgivningens betydelse för (identitets-)utvecklingen
- **Normrelaterat beteende**
 - Normbrytande beteende – t.ex. aggressivitet, mobbning, kriminalitet, vandalisering, skolk
 - Normkonformt beteende – agerande i enlighet med samhällets regler och riktlinjer
- **Psykisk/psykosomatisk hälsa**
 - Inåtriktade problem – t.ex. ångslan, oro, nedstämdhet.
 - Psykiskt välbefinnande – de inåtriktade problemens motsats. Mår bra, sover bra, få psykosomatiska problem.

Riskfaktorer

- Riskfaktor: en egenskap, händelse, förhållande eller process – som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, t.ex. normbrytande beteende.
- En riskfaktor är inte nödvändigtvis samma sak som orsak till beteendet.
- Kombinationen och antal riskfaktorer ökar risken.

Skyddsfaktorer

- Skyddsfaktorer. Ökar sannolikheten att bibehålla god hälsa.
- Skyddande faktorer kan fungera som en "buffert" mot konsekvenserna att befinna sig i riskzon (mildra effekterna).

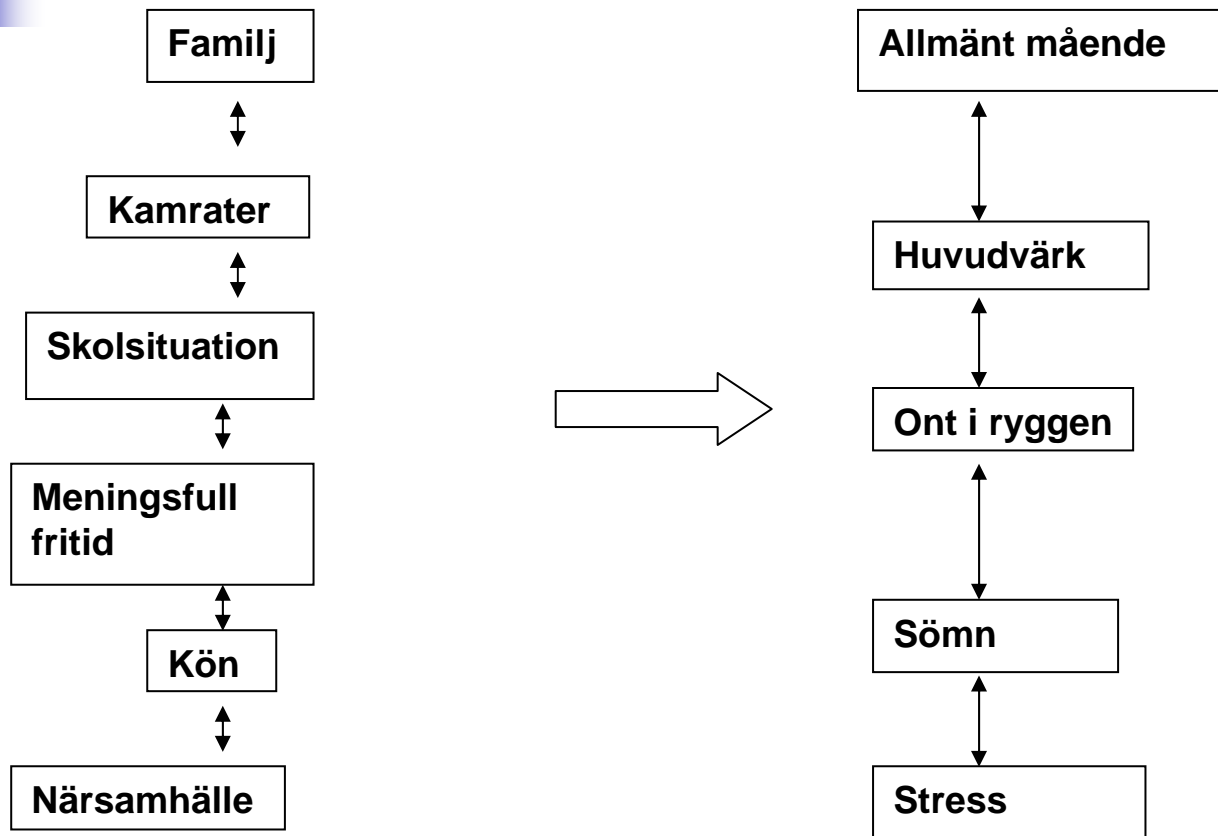

Risk- och skyddsfaktorer

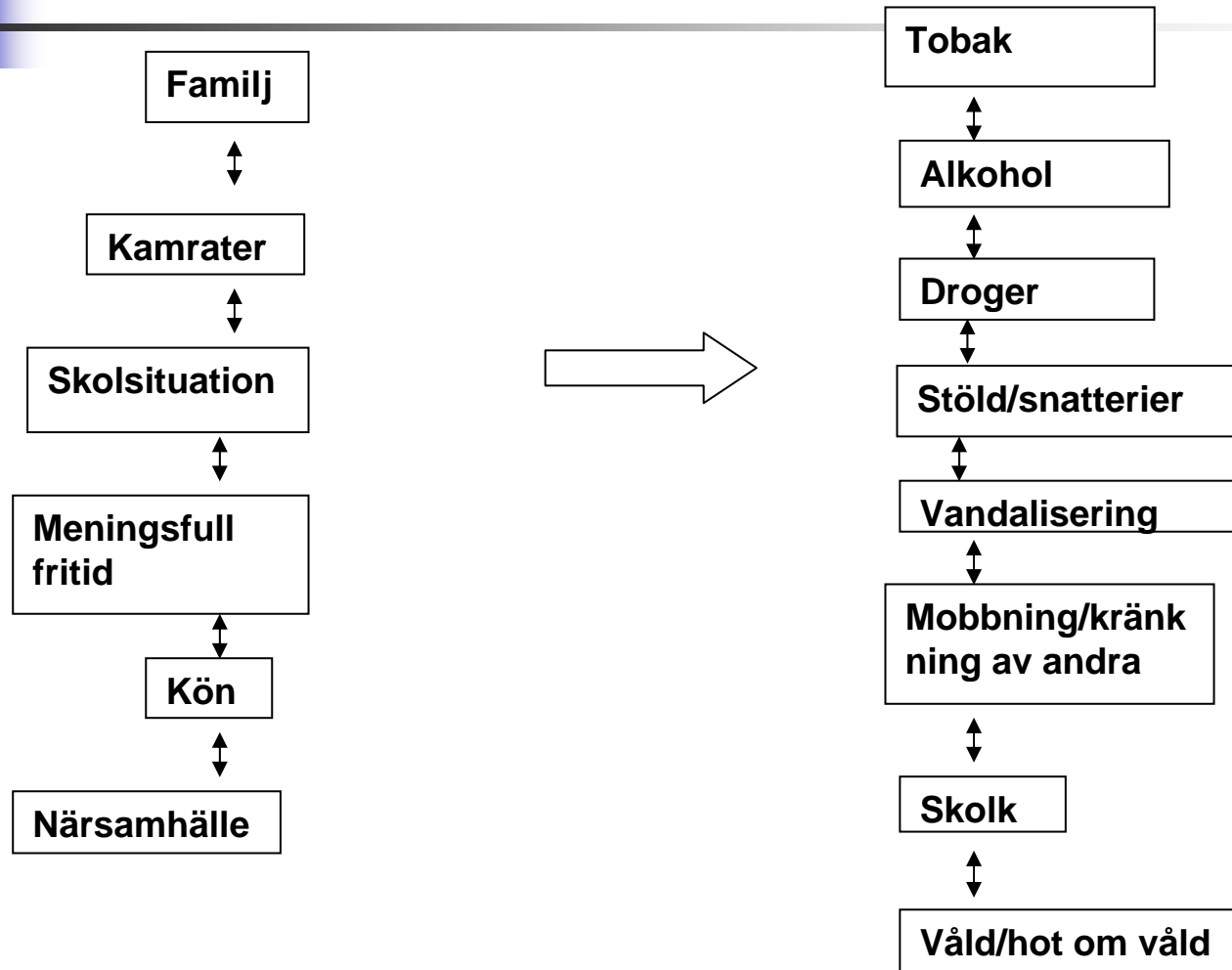
Risk- och skyddsfaktorer finns på olika nivåer

- *Individ* – t.ex. självkänsla
- *Familj* – exempelvis föräldratillsyn eller föräldrastöd
- *Kamrater* – t.ex. kamraters inställning till brott
- *Skola* – exempelvis skoltrivsel
- *Samhälle/Närsamhälle* – exempelvis förekomsten av våld och droger i närmiljön
- LEVA: Familj, Kamrater, Skola och Närsamhälle i fokus

Risk- och skyddsfaktorer – psykisk/psykosomatisk hälsa

Risk- och skyddsfaktorer – Normrelaterade beteenden

Hur ska materialet användas?

- Alla kommuner – skolområden erhåller eget material
- Viktigt att gå igenom materialet lokalt och presentera det för lokala intressenter
- Titta på lokala variationer och identifiera utvecklingsområden men också det som fungerar (risk- och skyddsfaktorer)
- Skilj på siffror för flickor och pojkar
- Samverka med olika aktörer kring handlingsplan och insatser

Psykisk/psykosomatisk hälsa

(inom parentes 2005 års värden)

Allmänt mående – ganska bra eller mycket bra

Grundskolan

85% (86)

Åk 9

Pojkar	Flickor
86% (87)	76% (77)

Gymnasiet

81% (79)

Åk 2 Gymn

Pojkar	Flickor
85% (83)	75% (75)

Psykisk/psykosomatisk hälsa

(inom parentes 2005 års värden)

Generellt: flickor mår sämre än pojkar

Exempel: Ont i magen – flera ggr/vecka eller varje dag

Grundskolan

10% (10)

Åk 9

Pojkar	Flickor
8% (7)	19% (14)

Gymnasiet

13% (12)

Åk 2 Gymn

Pojkar	Flickor
9% (8)	18% (17)

Psykisk/psykosomatisk hälsa

- Reflektion:

- Tjejer i årskurs 9 har sämre psykosomatisk hälsa än vid förra mätningen och pojkarna relativt oförändrad.
- En fråga inför den fortsatta analysen – vilka mår bättre?

Tobak

(inom parentes 2005 års värde)

Andel som uppger att de inte röker

Grundskolan

85% (86)

Gymnasiet

64% (70)

Årskurs 9

Pojkar	Flickor
75% (80)	75% (78)

Årskurs 2 Gymn

Pojkar	Flickor
67% (70)	66% (69)

Rikssnitt (2006):

Pojkar åk 9 (80%), Flickor åk 9 (73%)

Pojkar åk 2 Gymn (66%), Flickor åk 2 Gymn (60%)

Alkohol

(inom parentes 2005 års värde)

Andel som inte druckit alkohol

Grundskolan

51% (48)

Åk 9

Pojkar

Flickor

36% (37) 36% (35)

Gymnasiet

16% (15)

Åk 2 Gymnasiet

Pojkar

Flickor

16% (15) 17% (13)

Rikssnitt:

Pojkar åk 9 (32%), Flickor åk 9 (30%)

Pojkar åk 2 Gymn (11%), Flickor åk 2 Gymn (11%)

Alkohol

(inom parentes 2004=(**()**) och 2005=**()** års värde)

Andel som druckit alkohol flera gånger

Grundskolan

25% (28) ((32))

Gymnasiet

72% (73) ((75))

Åk 9

Pojkar

Flickor

40% (41) ((47)) 42% (45) ((51))

Åk 2 Gymn

Pojkar

Flickor

72% (71) ((72)) 74% (78) ((77))

Alkohol

(inom parentes 2004=(()) och 2005=() års värde)

Andel som är berusad 2-3 ggr/månad eller mer

Grundskolan

7% (7) ((7))

Gymnasiet

31% (20)((26))

Åk 9

Pojkar

Flickor

16% (12) ((14)) 14% (13) ((15))

Åk 2 Gymn

Pojkar

Flickor

30% (28) ((27)) 27% (25) ((20))

Rikssnitt:

Pojkar åk 9 (11%), Flickor åk 9 (11%)

Pojkar åk 2 Gymn (26%), Flickor åk 2 Gymn (20%)

Alkohol

Andel som kört motorfordon sedan de druckit alkohol (Ny fråga)

Grundskolan

6% (antal: 281st)

Gymnasiet

17% (antal: 718st)

Droger

(inom parentes 2004=(()) 2005=() års värde)

Har använt narkotika

Grundskolan

5% (4) ((3))

Gymnasiet

14% (11) ((10))

Åk 9

Pojkar

Flickor

11% (9) ((7))

5% (5) ((6))

Åk 2 Gymn

Pojkar

Flickor

17% (13) ((9))

12% (9) ((8))

Rikssnitt CAN-rapport 2007:

Pojkar åk 9 (7%), Flickor åk 9 (5%)

Pojkar åk 2 Gymn (16%), Flickor åk 2 Gymn (14%)

Våld/kränkning

(inom parentes 2004 =(()) och 2005 () års värden)

Mobbat någon det senaste året – en eller flera ggr.

Grundskolan

16% (15) ((15))

Åk 9

Pojkar

Flickor

24% (20) ((25)) 14% (11) ((15))

Våld/kränkning

Tvingat någon till sex det senaste året – en eller flera gånger (Ny fråga).

Grundskolan

3%

Åk 9

Pojkar

8%

Flickor

2%

Gymnasiet

3%

Åk 2 Gymn

Pojkar

3%

Flickor

2%

Våld/kränkning

Varit utsatt för sexuellt tvång/våld det senaste året – en eller flera gånger (Ny fråga)

Grundskolan

5%

Åk 9

Pojkar

7%

Flickor

6%

Gymnasiet

5%

Åk 2 Gymn

Pojkar

4%

Flickor

5%

Sammanfattning

- De flesta eleverna mår bra
- Ökning av andelen elever som inte provat alkohol.
- Minskning av andelen elever som druckit flera gånger
- Ökning av andelen elever som är berusade 2-3 ggr/månad eller mer
- Ökning av andelen elever som provat narkotika
- Vad kan antas ha bidragit till utfallet?

Vad kan ha bidragit till utfallet? – allmänt mående – grundskolan

Allmänt mående

- **Familj:** samband mellan frågor om föräldra-barn-relation och allmänt mående.
 - Sambanden förklarar mellan 13% och 17% av variationen i materialet.
 - Överlag en liten förbättring av ungdomarnas skattning av föräldra-barn-relationen sedan 2005. Detta gäller även gymnasieskolan.
 - Exempel: "Kan prata med föräldrar om nästan allt".
 - Relativt stark relation. Sambandet förklarar ca 17% av variationen i materialet.
 - Ca 78% av ungdomarna vid grundskolan svarar stämmer ganska bra/stämmer mycket bra, att "de kan prata med sina föräldrar om nästan allt".
 - Motsvarande siffra 2005 – 77 %.
- Svagt samband mellan föräldrakontroll och allmänt mående – förklarar mindre än 1% av variationen i materialet.

Vad kan ha bidragit till utfallet? – allmänt mående – grundskolan

Allmänt mående

- Skolsituation: Skoltrivsel
 - Stark relation. Sambandet mellan skoltrivseln och ungdomarnas skattning av sitt mående förklarar ca 30% av variationen i materialet.
 - Exempel på fördjupningsmöjligheter:
 - Vad är kännetecknande för den grupp som inte trivs i skolan?
 - Vilka faktorer – inte minst i skolan – påverkar skoltrivseln?

Vad kan ha bidragit till utfallet?

– allmänt mående i grundskolan

(inom parentes 2004= () och 2005= () års värden)

Trivs i skolan – mycket bra/ganska bra

Grundskolan

80% (81) ((84))

Åk 9

Pojkar

77% (76) ((81))

Flickor

75% (74) ((77))

Rikssnitt:

Pojkar åk 9 (81%)

Flickor åk 9 (78%)

Vad kan ha bidragit till utfallet? – Narkotika – grundskolan

	Föräldrar kontrollerar <u>alltid</u> vad ungdomarna ska göra	Föräldrar kontrollerar <u>aldrig</u> vad ungdomarna ska göra
Har någon gång <u>använt</u> narkotika	<u>Faktiskt värde</u> : 56 st <u>Förväntat värde</u> : 109,7 st	<u>Faktiskt värde</u> : 98 st <u>Förväntat värde</u> : 29,2
Har <u>aldrig</u> använt narkotika	<u>Faktiskt värde</u> : 1513 st <u>Förväntat värde</u> : 1459,3 st	<u>Faktiskt värde</u> : 319 st <u>Förväntat värde</u> : 387,8

Vad kan ha bidragit till utfallet? – några exempel i förhållande till grundskolan

- 58% föräldrar kräver "för det mesta" eller "alltid" att ungdomar talar om vad de skall göra om de vill gå ut, t.ex. en fredagkväll.
- 27% kräver "sällan" eller "aldrig" att ungdomar talar om vad de skall göra.

Vad kan ha bidragit till utfallet – Alkohol – grundskolan

Andelen ungdomar som provat/inte provat alkohol

- Familj: Föräldrars tillsyn av vad barnen skall göra om de vill gå ut.
 - Samband mellan föräldrars tillsyn och i vilken utsträckning ungdomarna druckit alkohol.
 - Sambandet förklarar ca 5% av variationen i materialet.

Vad kan ha bidragit till utfallet? –

Alkohol – grundskolan

Andelen ungdomar som provat/inte provat alkohol

- Familj: Föräldra-barn-relationen – t.ex. om ungdomarna tycker om att vara tillsammans med föräldrarna.
 - Förklarar 7% av variationen i materialet.
 - 79% av ungdomarna i grundskolan menar att påståendet att de tycker om att vara tillsammans med föräldrarna stämmer "ganska bra" eller "mycket bra".

Vad kan ha bidragit till utfallet? – Alkohol – grundskolan

Frekvensen av berusningsdrickande

- Familj: Svagare samband mellan föräldrars kontroll och frekvensen av berusning
 - Ca 2% av variationen förklaras av sambandet mellan variablerna.

Vad kan ha bidragit till utfallet? –

Samband berusningsdrickande och narkotikaanv. – grundskolan

	Dricker alkohol minst en gång i veckan	Dricker alkohol mer sällan eller aldrig
Har någon gång <u>använt</u> narkotika	Faktiskt värde: 145 st Förvänt. värde: 45 st	Faktiskt värde: 10 st Förvänt. värde: 106,7 st
Har <u>aldrig</u> använt narkotika	Faktiskt värde: 108 st Förvänt. värde: 208 st	Faktiskt värde: 590 st Förvänt. värde: 493,3 st

Inför framtiden

- Vad leder till vad?
- Kan man tala om en "riskgrupp" där det behövs riktade insatser?
- Om så är fallet:
 - Vilka **betydelsefulla aktörer** finns?
 - Vilka insatser bör **upprätthållas**?
 - Vilka insatser bör **förändras/utvecklas**?
 - Finns det **behov av samverkan** mellan olika professionella aktörer?